

"זה הר הבית: העולים היהודים להר הבית בצל התנהלות מדינת ישראל והווקף הירדני."

אב תש"פ, יולי 2020 | ישראל, ירושלים
כל הזכויות שמורות לתנועת "סטודנטים למען הר הבית"

תוכן עניינים

3	הקדמה - אכסטריטוריה
5	1. המדיניות המפלה והעבריינית כלפי יהודים הבאים להר-הבית
5	א. אפליה בדרכי זמני הגישה אל הר-הבית
6	ב. תדריך לשלילת זכויות אדם
7	ג. היחס לעולים על רחבת הר-הבית
9	2. נוכחות הווקף הירדני והתנהלותו אל-מול העולים היהודים
12	3. רשויות מדינת ישראל
14	סיכום והמלצות

שיטתי של העבר היהודי בהר. הר-הבית, למרות היותו שטח ישראלי לכל דבר ועניין הפך לאכס-טריטוריה, ועל רחבת ההר מתחלקת הריבונות בין מדינת ישראל וממלכת ירדן (באמצעות הווקף המייצג את האינטרס הירדני בתוך השטח הריבוני של מדינת ישראל). היעדר הריבונות על רחבת הר-הבית מובילה לכך שאין לרשויות הישראליות מידע מלא על היקף החורבן שמבצע הוואקף בממצאים ארכיאולוגיים כמו-גם חסר מידע על שינויים במבנים הקיימים כגון שינוי ייעוד מבנה, בנייה לא מאושרת ועוד.

למרות שבג"ץ פסק בעשרות מקרים שקיימת זכות בסיסית ליהודים להתפלל בהר הבית כבכל שטח ישראל, המשטרה אוסרת על תפילה ליהודים בצורה מנהלית, גורפת ודרקונית... דבר הנוגד פסקי דין אחרים של בג"ץ. לטענת המשטרה קיימת סכנה מתמדת לכל יהודי שירצה לממש את זכותו להתפלל ויותר מכך, קיימת הנחיה של הדרג המדיני למנוע תפילה של יהודי באשר הוא יהודי³. אנו מצאנו שהמשטרה מנצלת כוחה לסתום פיות, לדחוף, לעכב, לעצור ולהוריד יהודים מתוך ההר. וכעדות עשרות הפעמים בהן המשטרה, מכספי משלם המיסים כמובן, נאלצה לשלם נזיקין וקנסות לעולי ההר היהודים.

משטרת ישראל נטפלת דווקא לקורבנות ומפעילה מערך סנקציות חסר תקדים באופיו, על בסיס מפתח אתני ואמוני המבטא מדיניות המפלה עולים יהודים בכלל ודתיים בפרט בשל אמונתם; מערך זה חסר תקדים גם בהיקפו, בדמות איסורים חסרי כל פשר הפוגעים אנושות בזכות האדם לחירות, בזכות האדם לכבוד ובשלטון החוק. דוגמה לכך נמצאת במארג האיסורים כגון איסור העלאת דגלי ישראל, איסור שתייה מברזי המים שעל רחבת ההר, איסור לנוע בחופשיות על רחבת הר-הבית, איסור לבוש המכפף את בגדי העולה לשיפוט אנשי הווקף הירדני, איסור העלאת תשמישי קדושה יהודיים כגון תפילין, סידורי תפילה, ספרי תורה, טליתות ועוד. יש להדגיש את האיסור חסר התקדים על תפילה בקול על רחבת ההר הפוגעת בחופש הביטוי, חופש הדת, כבוד האדם וקצרה היריעה מלהכיל את הבושה.

אלפי שנים ציפה העם היהודי לשיבה לארצו ולבירתו הנצחית, ציון. אלפי שנים חיכה, וזכה לשוב לארצו ולאדמתו. הר הבית, מקום קודשו וערש קיומו של העם היהודי, מצוי כעת בלבו של סכסוך לאומי-דתי עמוק עם הצד המוסלמי, הרואה בהר הבית מקום מוסלמי בלבד ומתנגד לחיבור הנצחי והבלתי ניתן להכחשה של העם היהודי להר המוריה.

הקשר הדתי וההיסטורי של העם היהודי להר-הבית לא מוטלים בספק. הם בנויים על נוכחות הר-הבית בטקסטים דתיים, היסטוריים שונים וכמובן מחקר ארכיאולוגי עדכני¹. אנו רואים את הר-הבית מופיע בטקסטים המכוננים של התנועה הלאומית של העם היהודי, בכתבים של משה הס, הברון רוטשילד, הרצל, הרבנים אלקלעי וקלישר ועוד.

לצערנו, למרות הקשר הבלתי ניתן להכחשה אנו חוזים במסע של הכחשה, ניכור והזנחה, אם ננסח זאת בפשטות: עד 1967 הר-הבית היה דבר-מה שאיננו בשליטת מדינת ישראל ולכן לא ניתן לדון בו, החל מ-1967 "הר-הבית בידינו" ולכן אסור לדון בו. ההר נהיה לחור שחור בכל הנוגע למדיניות, ריבונות, אכיפת חוק ומימוש זכויות אדם ואזרח בישראל.

העוול מתחדד לאור זהותה ומהותה של מדינת ישראל. למן היוסדה, מדינת ישראל הינה מדינה יהודית ודמוקרטית. שתי זהויות אלה מהוות בסיס וקו-ערכי מנחה לחקיקה ולאכיפת החוק במדינת ישראל². כחלק מן הציווי הדמוקרטי פעלה המדינה לשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות ולא בכדי הודבק ציווי זה לציווי להבטיח חופש דת במגילת העצמאות. דווקא לאור הציווי הדמוקרטי הנ"ל אנו מעלים שאלה בנוגע ליחס לזהות היהודית בזהותה של מדינת ישראל עם דגש על מדיניות ממשלת ישראל וככורח יוצא משטרת ישראל בהר-הבית.

אם נביט על מדיניות משטרת ישראל וממשלת ישראל בעשרות השנים האחרונות אין אלא להסיק שהר-הבית היה לאבן הפינה של אוזלת רשויות החוק בישראל. מדינת ישראל לא מצליח להתמודד עם אלימות על רחבת הר-הבית, מדינת ישראל מתירה בשתיקה הרס

https://meyda.education.gov.il/files/Mazkirut_Pedagogit/AgafPituachPedagogi/benetivey6.pdf

[/https://www.alysefer.com/jewishstate](https://www.alysefer.com/jewishstate)

מכתב שהתקבל בידי תנועת "סטודנטים למען הר הבית" בתאריך 7.7.20 המיוצגים ע"י משרד עו"ד-בן ארי

מציאות זאת היא תוצאה ישירה של המדיניות אותה מיישמת מדינת ישראל במזרח ירושלים ועל רחבת ההר בפרט, מדיניות הגורמת לפגיעה בלתי נסבלת בזכויות האדם והאזרח של כל אזרח יהודי המעוניין לבקר או להתפלל באתר הקדוש. בדו"ח הזה נסקור את המצב הקיים בהר-הבית כיום ואת הרשויות המעורבות כמו כן את מדיניות משטרת ישראל.

להלן ראשי הפרקים: הפרק הראשון יעסוק במדיניות מפלה ועבריינית כלפי יהודים הבאים לעלות אל הר-הבית ועל רחבת הר-הבית, הפרק השני יתמקד בנוכחות הווקף הירדני ופגיעתו בריבונות ישראל ובזכויות העולים והעולות היהודים, הפרק השלישי יתמקד במדיניות האיוולת של ממשלות ישראל.

1. המדיניות המפלה והעבריינית כלפי יהודים הבאים להר-הבית

להיכנס להר-הבית אך ורק דרך שער אחד, שער הלל (המוגרבים), הנמצא בסמוך לרחבת הכותל המערבי ובסמוך לשער האשפות.

לאחרונה המליצה ועדת המשנה בראשות ח"כ דוד צור (לשעבר ח"כ מטעם "התנועה", שנת 2014), במסגרת ועדת הפנים של הכנסת על "הגדלתן בדחיפות של כמות נקודות הבידוק, וזאת בכדי להקל על צוואר הבקבוק בכניסה לגשר המוגרבים ולזמני ההמתנה הארוכים".⁸

את קבוצות העולים ניתן לחלק לשלוש קטגוריות: עולים מוסלמים, עולים יהודים, ותיירים. עולה מוסלמי יוגדר כל עולה בעל אמונה מוסלמית. תייר בהר הבית מוגדר כל אדם שאין לו סממן יהודי, בלי קשר לאזרחות ישראלית או זרה. 'יהודי' מוגדר כל בן אדם אשר מראהו או רצונו ואמונתו מעידים על השתייכותו לדת או ללאום יהודי, פריטים כגון כיפה, ציצית, דגל, מדי צבא או אפילו חולצה עם כתוביות בעברית.

העולים המוסלמים רשאים להיכנס להר-הבית ולצאת מהר-הבית מבעד לכל שער בו יחפצו לעשות זאת. תיירים רשאים להיכנס אך ורק מבעד לשער הללהסמוך לרחבת הכותל המערבי, בכפוף לבידוק בטחוני ושיקוף של תכולת תיקיהם אולם הם רשאים לצאת מבעד לכל שער.

העולים היהודים רשאים להיכנס אך ורק מבעד לשער הלל והם מוגבלים בתנועתם בתוך ההר למסלול המותווה על ידי המשטרה.⁹ עולה יהודי נכנס דרך שער ספציפי, הולך במסלול ספציפי ויוצא מבעד לשער ספציפי. בכניסה לשער המוגרבים-הלל מוצבת עמדת בידוק משטרתית - היחידה בשערי ההר. הבידוק כולל לקיחת תעודות זהות\דרכון ובידוק פרטים במערכת משטרתית פנימית, ובידוק קפדני של תיקים בצורה ידנית. מטרת הבידוק היא חיפוש אח חומר דתי או "ישראלי" (כמו דגל ישראל למשל). בנוסף, עובר כל עולה יהודי שיקוף של תיקיו במכונת שיקוף

בעשור האחרון פגעה משטרת ישראל, בין אם על דעת השוטרים בשטח, בין אם על דעת צמרת המשטרה ובין אם כמדיניות מוכוונת, בזכות האלמנטרית לשוויון אזרחי בהר-הבית. המשטרה מפעילה אמצעים מיוחדים ושרירותיים כנגד ציבור המתפללים היהודי ובכך היא הופכת אותו, הלכה למעשה, לציבור מופלה ומוקצה מרגע הגעתו לשער הבידוק אל הר-הבית ועד לסיור על רחבת הר-הבית.

תיעוד של פגיעות מסוג אלה זמין ברשתות החברתיות, כמו גם בארכיון תנועת סטודנטים למען הר-הבית.⁴ פגיעה זאת מתחדדת לאור פסיקת בג"ץ בנושא שהכירה בזכותם של יהודים להתפלל בהר-הבית ובקדושת המקום לדת היהודית. באופן שרירותי נסגר ונפתח שער הכניסה היחיד ללא-מוסלמים ובאופן מסורתי הגבלת השעות שרירותית גם היא ונובעת משיקולים זרים ובכללם רצון הווקף המוסלמי, שיקולים שאין כיצד לראותם מלבד פגיעה בזכות לשוויון.

הדבר בולט במיוחד בימים 'מיוחדים' כגון חגי ישראל, ימי זיכרון כגון ט' באב וכדומה, שם הציבור היהודי הרוצה לעלות להר מעוכב זמן רב בתורים ארוכים,⁵ נבדק בצורה אבסורדית⁶ אחר אביזרים שונים שלדעתם השרירותית של השוטרים במקום 'מסכנים' את הסטטוס-קוו ועוד.

מדיניות העלייה, המדיניות כלפי העולים, צורת העלייה, מרחב הזמן המותר לעולים לא-מוסלמים, הציוד עמו מותר ללא-מוסלמי לעלות והמגבלה על הדיבור כולן מתועדות בעשרות אירועים שונים.

א. אפליה בדרכי זמני הגישה אל הר-הבית

נתחיל באפליה הבסיסית ביותר בנוגע לגישה לרחבת הר-הבית. הגישה אפשרית אך ורק דרך 10 שערים המשמשים את עולי ההר. 9 מתוכם משמשים אך ורק עולים מוסלמים.⁷ עולים יהודים או תיירים רשאים

לדוגמה: https://www.youtube.com/watch?v=LIZ6lsPTHHk&t=8s	4
https://www.youtube.com/watch?v=SSH-ekZHAEl	5
https://www.youtube.com/watch?v=3h2Lxkev0hI&t=5s	6
/https://www.makorrishon.co.il/judaism/53841	7
ניתן למצוא את סיכומי הועדה ברשת האינטרנט	8
https://youtu.be/0YMbG6q-5O0?t=316	9

מלעלות להר בצורה חופשית בגלל האיום לביטחונם. לטענת השוטרים ממתינה כל קבוצה בסכנת ההמתנה עד לירידת קבוצת עולים יהודים קודמת מרחבת ההר מכיוון שלא ניתן להעלות שתי קבוצות של יהודים בו זמנית. כאן המקום לציין שאין לנוהל זה בסיס חוקי מעבר לרצון המשטרה להקל על עצמה. דבר זה עלול לגרור זמני המתנה של 45 דקות ואף שעה, אפליה זאת בולטת ומשפילה לאור העלייה החופשית של קבוצות התיירים שאינן ממתינים לתדריך ואינן ממתינים עד לירידת קבוצת תיירים זו או אחרת מן ההר, קבוצות התיירים עוברות בצמוד ליהודים שמופרדים מהן על בסיס המפתח האמוני. בוודאי שאפליה זו בולטת לעומת הציבור המוסלמי.

לאחר זמן המתנה שיכול להמשך זמן רב מרגע העמידה בתור, קבוצות היהודים עוברות "תדריך נהלים" של המשטרה. התדריך לא מבוסס על חוק או תקנה ברורה ושקופה. התדריך מהווה מערך של מגבלות ואיסורים המשתנה מיום ליום ומשוטר לשוטר. אע"פ כן ניתן לראות מכנה משותף בין רוב התדריכים כגון הוראות שלא להתפלל, איסור על מלמול שעלול להתפרש כתפילה, איסור הבאת חומרים דתיים ובכלל זה סידורים, דפים בודדים, תפילין, טליתות ועוד, איסור מופרך וחסר כל הסבר מלבד רצונו השרירותי של הווקף, לשנות מברזיות המים בהר. איסור להשתטח על רחבת ההר, איסור להתקרב מעבר לקו מסוים (שרירותי) אל כיפת הסלע הוראות הליכה ובהן חובת הליכה כקבוצה, שמירה על קצב אותו קובעים השוטרים - הפרת כלל זה מולידה לעתים עיכובים והרחקות מההר ולעתים "רק" גערות מעליבות. נוסף לכך מופיע לסירוגין איסור להכניס חומרי הדרכה שונים בהם מופיע העבר הארכיאולוגי המוסכם מדעת של הר הבית. איסורים נוספים הם איסור לדבר עם הווקף, מוסלמים או תיירים, איסור להתנדנד בצורה המזכירה תפילה ובאופן כללי כל פעולה הנראית לעין כפעולה דתית, איסור הכנסת דגל ישראל, לאחרונה נוספו איסורי צניעות שרירותיים לפי דרישות הווקף¹⁴ ועוד איסורים רבים ומופרכים הנובעים מפחד לאכוף את החוק על רחבת ההר.

לצד האיסורים יש בתדריך מערכת של 'מקלות', במסגרתם מוזהרים העולים היהודים שכל מי שיעבור על הנהלים הללו צפוי להיות מגורש מההר כשבפועל השוטרים נוקטים צעדים מחמירים יותר כגון עיכוב בתחנות משטרה במשך שעות, מעצרים, הרחקה מהר- הבית "ומסמטאותיו" במשך חודשים¹⁵ - דבר הנוגד את החוק. אין לנו אלא להסיק כי מערכת 'המקלות' מטרתה נקמנות וניצול כוח מצד המשטרה. לסיכום, התדריך מביא לידיעת העולה כי יפגעו זכויותיו כאדם וכאזרח לכבוד, לרכוש, לשוויון, לחירות (תנועה, ביטוי) להליך הוגן ועוד. הפרדה על בסיס דתי נעשית בצורה פומבית וגלויה נגד יהודים במקום הכי קדוש ליהדות ובמדינה היהודית והדבר נתפס כתנאי 'הכרחי' בגלל איומים שונים באלימות.

ג. היחס לעולים על רחבת הר-הבית

בעבור אדם מאמין, הכניסה למתחם הר הבית מלווה בהרבה רגשות אם לא רק סקרנות על מקום כה חשוב למסורת היהודית ולמורשת העולמית. אלא שהדבר הראשון המקדים את פני העולים היהודים הוא שומרי הווקף הירדני המלווים את קבוצות היהודים ומפקחים על 'הסטטוס-קוו' לפיו אל-ליהודי להראות סממן יהודי כל שהוא או לקיים פעולה אסורה כגון תפילה. הוואקף הוא הרשות המפקחת על ההר בעוד המשטרה מסתפקת בתפקיד מלווה ומשכין הסדר כאילו אין מדובר בשטח ריבוני של מדינת ישראל.

תצ"א: עיריית ירושלים

14 לדוגמה <https://www.youtube.com/watch?v=WC9q8ZKdxnM>

15 הלווגמה <https://www.kipa.co.il/%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA/%D7%A6%D7%A4%D7%95-%D7%A9%D7%A8%D7%95-%D7%94%D7%AA%D7%A7%D7%95%D7%95%D7%94-%D7%91%D7%94%D7%A8-%D7%94%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%95%D7%94%D7%95%D7%A8%D7%97%D7%A7%D7%95-%D7%A2%D7%9C-%D7%99%D7%93%D7%99-%D7%9E%D7%A4%D7%A7%D7%93-%D7%94%D7%9E%D7%97%D7%95%D7%96> וכן <https://www.makorrishon.co.il/news/201113>

ההר, חקירה ועוד.²⁰ יש להוסיף כי אי-הבהירות של ההוראות השונות בתדריך, תדריך והוראות אשר משתנים כמעט מדי יום, מוביל לדבר החמור ביותר שיכול לקרות לשלטון החוק - אכיפה שרירותית של תקנה שרירותית.

מספר רב של פעמים יהודים נעצרים בהר הבית בגין "סכנה לשלום הציבור", בעוד שמעשיהם כוללים דברים חוקיים לחלוטין במדינת ישראל. הדבר מגיע לרמת אבסורד נגלית לעין, כשאחת הדוגמאות עולה מדבריו של נצ"מ אבי ביטון, ממ"ר דוד, שהתבטא באוקטובר 2014 בעניין וטען כי "נטילת עפר היא התנהגות שעלולה להפר את שלום הציבור".

לסיכום, במדינת ישראל הזכות לחופש דת הינה זכות יסוד חוקתית אשר הוכרה בפסיקת בג"ץ²¹. זכות זו אמורה לחול על כל שטחה הריבוני של מדינת ישראל ובכלל זה שטח הר-הבית. למרות עובדה זאת נוהגת משטרת ישראל במדיניות מכוונת של אפליה והתעמרות בעולים היהודים. בעוד שהעולה המוסלמי זוכה להתפלל בצורה חופשית, לנוע בצורה חופשית ולהעלות להר כל שירצה ללא בידוק, בכל הנוגע לעולה יהודי ישנו נוהל משטרתי האוסר על היהודי להתפלל על הר הבית ובהיותו נוהל קבוע מפר את הזכות הבסיסית הזאת. משטרת ישראל טוענת שתפילה, שירת התקווה ועוד מהווים הפרה של הסדר הציבורי בשטחה הריבוני של מדינת הלאום של העם היהודי.

הווקף מממש את מטרותו באמצעות כך שאנשיו עוקבים ומתעדים את הקבוצה¹⁶ במטרה פשוטה: לשמור על טענת הריבונות של שולחתי, ממלכת ירדן, על רחבת הר-הבית. אנשי הווקף מנטרים את התנהגות העולים היהודים במטרה למנוע מהעולם היהודים למלמל או להתנדנד בצורה המזכירה תפילה. מטרה נוספת שמקיים הווקף הוא תיעוד הקבוצה והפצת התמונות ברשתות החברתיות בשפה הערבית ובכך מעורר שיח של שנאה ואלימות נגד העולים היהודים, דבר המביא גם להעמדה בסכנת-חיים כפי שנזכרנו לדעת בניסיון ההתנקשות ביהודה גליק בשנת 2014.¹⁷

הווקף מפריע לקבוצות היהודים ומציב רף דרישות בלתי פוסק אותו דורש ממשטרת ישראל לאכוף, כאמור ראינו זאת בסוגיית רף הצניעות על רחבת הר-הבית אותו החמיר הווקף ובעקבותיו משטרת ישראל. הווקף מנסה לשבש את העלייה של היהודים באמצעות זריעת שברי זכויות בנתיב ההליכה¹⁸ או הרטבת הנתיב במים, דבר המקשה על ההולכים היהודים אשר חלקם עולים ברגליים יחפות. המשטרה לא מגיבה בהתאם למצב והדבר מוביל לתגמול ההתנהגות העבריינית והבריונית של אנשי הווקף.

נוסף על היותו אתר דתי מהווה הר-הבית גם אתר ארכיאולוגי והיסטורי ראשון במעלה. למרות ההיגיון הבסיסי שברצון להדריך עולים על רחבת הר-הבית ולחשוף בפניהם את המורכבות ההיסטורית והעושר הארכיאולוגי מתנהל הסיור מתוך תחושת דחיפות כאשר המשטרה מקשה על קיום הדרכות מתאימות במקום. השוטרים דוחקים בעולים, לעתים בלשון ציווי ולעתים אף בצורה פיסית ללכת בקצב מהיר ולא לעצור לזמן רב מדי בנקודה ספציפית.¹⁹ תחושת הדחיפות והבהילות מלווה בצעקות על חברי קבוצה ש'לא מתקדמים בקצב המתאים' לדעת השוטרים או 'מתרחקים' מן הקבוצה בה הם אסורים. לתפיסת המשטרה אי-ציות להנחיות ברמה כמעט ומיידית מובילה לסנקציות הכוללות גירוש מרחבת ההר בצורה משפילה, עיכוב בתחנת המשטרה, הרחקה מן

16 <https://www.youtube.com/watch?v=dtq7nWXA-tg>

17 <https://www.makorrishon.co.il/nrg/online/1/ART2/638/733.html>

18 <https://www.youtube.com/watch?v=HqnxwIeYauM> וגם <https://www.youtube.com/watch?v=isjevHHuOeQ>

19 לדוגמה <https://youtu.be/P7Sy7m43Byg>

20 ראה לדוגמה <https://www.srugim.co.il/465755-%D7%94%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99-%D7%A9%D7%94%D7%95%D7%A8%D7%97%D7%A7-%D7%9E%D7%94%D7%A8-%D7%94%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%9C%D7%A1%D7%94%D7%95%D7%A8%D7%92%D7%99%D7%9D-%D7%9E%D7%AA%D7%A0%D7%9B%D7%9C%D7%99>

21 ראה לדוגמה בג"צ 292/83 נאמני הר הבית ואח' נגד מפקד משטרת מרחב י-ם פ"ד ל"ח, שם, עמ' 454

2. נוכחות הווקף הירדני והתנהלותו אל-מול העולים היהודים

למעשה תהליך אוזורפציה (עושק סמכויות שלא כדין). המצב בהר-הבית משתנה בעקביות לרעת העולים היהודים. הווקף חותר בהתמדה להפרת הסטטוס-קוו בהר-הבית במטרה להסלים את המצב ולהפוך את ההר כקרדום לפגוע באינטרסים הלאומיים של מדינת ישראל בבירתה²⁴. כל זאת תחת אפן של הרשויות הישראליות המהססות לתת מענה.

דוגמה נוספת ניתן לראות בפתיחת מסגדים חדשים על רחבת הר-הבית. לפני הסכם השלום עם ירדן למעשה היה קיים בהר הבית מסגד אחד בשם מסגד אל-אקצא בחלק הדרומי ביותר של ההר הידוע לפי כיפתו האפורה. מאז הסכם השלום ובלא שום הסדרה בחוק הישראלי נפתחו או נבנו מספר מסגדים נוספים בהר למשל מסגד אל-מרואני בפינה הדרום-מזרחית של ההר (מה שמכונה במפות 'אורות שלמה')²⁵. מסגד אל-מרואני הוא המסגד התת-קרקעי הכי גדול העולם. דוגמה זאת צורמת במיוחד שכן נעשתה בלא שום אישור או פיקוח וגררה פגיעה אנושה באוצרות ארכיאולוגיים משמעותיים הוספת מסגדים בהר מלווה בהרס עתיקות בוטה ונעשה בלי פיקוח של רשות העתיקות ובלי להודיע למשטרת ישראל. המפורסם מבין הרסי העתיקות הוא באורות שלמה שהוביל לפרויקט סינון הר הבית אשר עד היום מהווה קרקע פורייה לממצאים חשובים הנוגעים לתולדות הר-הבית מכל התקופות וזאת מהעפר שהוצא עם בניית המסגד החדש והשלכתו לנחל קדרון²⁶. תוצאות חפירות ענק עם כלים הנדסיים כבדים באתר כגון הר-הבית מובילה בהכרח ללא פחות מחורבן ארכיאולוגי.

רק לאחרונה, בפברואר 2019 נפתח מסגד בניגוד לכל הסדר סטטוס-קוו קיים, במתחם שער הרחמים²⁷. במשך שנים ארוכות היה סגור חלל התפילה מפאת היותו כר פורה לפעילות איסלאמית קיצונית וטרוריסטית נגד ישראל אותם קידמו אנשי דת המשתייכים לחמאס, לפלג הצפוני של התנועה האיסלאמית (שהוצא מחוץ

לאחר שסקרנו את הנהלים המפלים של משטרת ישראל בשנים האחרונות נעבור לסקירה על התנהלות הווקף הירדני אשר לפי ה"סטטוס קוו" המקובל מנהל את ההר בצורה אדמיניסטרטיבית. נתמקד בפעולות האינטנסיביות של הווקף בכל הנוגע לפתיחת מסגדים חדשים על רחבת הר-הבית, התייחסות הווקף לדרשות המביעות תמיכה בטרור, ויחסו לחוק הישראלי.

למרות שאין בסיס חוקי לנוכחות הווקף ואין מקום בו מוגדרות סמכויותיו על פי חוק מגבשת ממשלת ישראל נהלים אלה בדיונים פוליטיים בין ראשי ממשלת ישראל לבין הממלכה ההאשמית הירדנית²². ראשית נוכחות הווקף בהסתרה, טיב הסטטוס קוו אינו ידוע, מקורותיו אינם כתובים ופרטיו אינם מופיעים בשום מסמך מחייב על פי החוק הישראלי. מן המחשכים שואב ארגון הווקף סמכות על שטח ריבוני ישראלי ומכאן הוא מקבל יש-מאין, בלא שום אסמכתא חוקית כוח למשטר ולשלול זכויות מאזרחים ישראלים. למעשה, הר-הבית, האתר הקדוש ביותר במדינת ישראל מונח על שולחן המשא ומתן דרך קבע ולמרות שמדובר בשטח ריבוני לכל דבר ועניין מתקיימת בו ולגביו מערכת חוק שונה ולא שקופה.

עצם נוכחותו של הווקף והסמכויות להן זכה היא פגיעה אנושה בעקרון שלטון החוק הן מעצם מתן סמכויות שיטור וניהול לארגון שאיננו חלק ממדינת ישראל על שטח ריבוני והן מכיוון שאין שקיפות בנוגע לנהלים לפיהם הוא פועל. דוגמה לכך היא משבר המגנומטרים, בעקבות רצח שני שוטרי הר הבית הוצבו מגנומטרים במטרה למנוע הברחת אמל"ח לתוך מתחם ההר, מגנומטרים אלה הוסרו בעקבות לחץ של ממלכת ירדן ושל הווקף²³. מאז חתימת הסכם השלום עם ירדן הווקף הירדני מנצל את חוסר רצונה של ממשלת ישראל לקבוע נהלים ומדיניות בהתאם לחוק אותו היא מחויבת לבצע וכך מתבצע הלכה

22 <https://www.kikar.co.il/358729.html>

23 <https://news.walla.co.il/item/3083689>

24 לדוגמה <https://www.inn.co.il/News/News.aspx/396042>

25 <https://mida.org.il/2018/07/23/%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%A7%D7%98-%D7%A1%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%9F-%D7%94%D7%A2%D7%A4%D7%A8-%D7%97%D7%95%D7%A9%D7%A3-%D7%9E%D7%99-%D7%91%D7%90%D7%9E%D7%AA-%D7%94%D7%A8%D7%99%D7%91%D7%95%D7%9F-%D7%91>

26 <https://tmsifting.org>

27 <https://jiss.org.il/he/inbar-struggle-over-temple-mount>

לחוק). רגישות האתר הובילה לכישלון של משטרת ישראל לחדש צו סגירה²⁸ במתחם ולבסוף, היכן שאין חוק שולטת הזרוע. קיצונים פרצו אל מתחם שער הרחמים והקימו מסגד, או ליתר דיוק, "בית תפילה" (+מצלא+ בערבית) חדש בתוך המתחם. מאז דורשים משוטרים להוריד נעליים בכניסתם פנימה כבכל מסגד.²⁹ בשל הסתייגות מערכת המשפט הישראלית לטפל בהפרה של הסטטוס קוו מהצד הערבי-ירדני-פלסטיני ופחדנות פוליטית להציב גבולות, המסגד נותר במקום בניגוד לחוק. חוקרים רבים שיכלו לחקור את המתחם מעידים על החשיבות הארכיאולוגית של שער הרחמים הבנויים על שרידים מתקופת בית המקדש הראשון וכתובות אשר חקוקות על הקיר של פנים המתחם, כתובות של שמות יהודיים בכתב עברי, ממצאים אלה מעידים על שימוש המקום ליהודים בתקופות שונות. הוספת המסגדים לא רק שמהווה הפרה בוטה של הסטטוס קוו בוטה אלא היא גם חלק ממחיקת העבר היהודי במקום.

הווקף, כגוף האחראי על האדמיניסטרציה של הר-הבית, נוהג ברשלנות וקיצוניות בהתנהלותו במקום. רבים המקרים של דרשות קיצוניות הקוראות להתנגדות נגד ישראלים וביצוע פיגועים.³⁰ רבים מן הדרשנים גם משויכים או תומכים בתנועות קיצוניות כגון דאעש או חמאס,³¹ למשל. הווקף נותן לגורמים מסיתים ומתסיסים אלה גישה וחסות בהר-הבית, שטח ריבוני ישראלי, לפי החוק. לא פלא שמחבלים רבים יצאו מן ההר כדי לפגוע ורבים גם מצטלמים על ההר לפני הפיגוע.³² לא רק שהווקף נושא באחריות כלפי הפיגועים הללו אלא שהוא מעודד אותם באמצעות מתן יד חופשית לגורמים מסיתים, כולל אירועים רבים בהם בעיקר בימי שישי מונפים דגלי חמאס או דאעש

בלא תגובת הווקף או משטרת ישראל בהר הבית.³³ בנושא זה התבטא בתחילת אוקטובר 2014 נצ"מ אבי ביטון, ממ"ר דוד, בראיון שהתקיים עם העיתונאי ארנון סגל, טען כי "ההתלבטות היא בין טיפול בהנפת דגל שאחרי עשר דקות יקופל, ועצם הטיפול עלול לגרור נפגעים בנפש, לבין הבלגה."³⁴

גם את משבר הקורונה (מרץ 2020) ניצל הווקף וערער את הריבונות הישראלית על הר-הבית. הווקף בחר שלא לציית להנחיות משרד הבריאות אשר תקפות גם בהר-הבית ולסכן את כלל הציבור, ערבי כיהודי, בהדבקות בקורונה. יש להבין שההר יכול להיות מוקד הדבקה המוני מפאת אופי התפילה המוסלמית אשר מתקיימת בסמיכות רבה ובמקרה המדובר בחללים הסגורים של מסגד אל-אקצא ומסגד אורות שלמה.³⁵

אין דרך אחרת לתאר את מדיניות הווקף אלא כרשלנות פושעת כלפי הציבור. בריאותם של רבבות תושבים ואזרחים ישראלים הופקרה על ידי הווקף, שבחר עם תחילת המשבר, להזמין מאות אלפי מתפללים לתפילות המוניות בשטח ההר בניגוד חד להנחיות משרד הבריאות. מן הצד השני צייתו העולים היהודים להנחיות ובכך נחשף לעיני כל, פעם נוספת, כי יש בהר מערכת חוקים אחרת למוסלמים ומערכת חוקים אחרת ליהודים.

רק לבסוף, ובניגוד לעקרון שלטון החוק התובע את חזקת החוק בצורה שווה ומלאה, דרשה ממשלת ישראל מן הווקף לעמוד בהנחיות משרד הבריאות. הווקף, בהובלת ממשלת ירדן, דרש כי ההר ייסגר לעולים יהודים למרות שאין שום קשר בין הדברים - בלשון אחרת, הווקף דרש יישום מדיניות של טיהור הר-הבית מנוכחות יהודית כתנאי לציות לחוק. עם הקלת

28 <https://www.makorrishon.co.il/news/154577>

29 <https://www.inn.co.il/News/News.aspx/396042>

30 <https://rotter.net/forum/scoops1/225953> וראו גם <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4720813,00.html> shtml

31 לדוגמה <https://www.makorrishon.co.il/nrg/online/1/ART2/671/222.html>

32 <https://jcpa.org.il/article/%D7%A2%D7%9C%D7%99%D7%9C%D7%AA-%D7%94%D7%93%D7%9D-%D7%A9%D7%94%D7%95%D7%91%D7%99%D7%9C%D7%94-%D7%9C%D7%98%D7%A8%D7%95%D7%A8-%D7%94%D7%91%D7%95%D7%93%D7%93%D7%99%D7%9D> וראו עוד בספרו של נדב שרגאי "טרור אלאקצא", 2020.

33 לדוגמה ראו <https://rotter.net/forum/scoops1/225953.shtml> וגם <https://www.hakolhayehudi.co.il/item/> security/411-%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%97%D7%95%D7%A9%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%93%D7%92%D7%9C%D7%99-%D7%93%D7%90%D7%A2%D7%A9-%D7%94%D7%92%D7%99%D7%A2%D7%95-%D7%9C%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C

34 <https://www.makorrishon.co.il/nrg/online/11/ART2/631/576.html>

35 לדוגמה https://twitter.com/kann_news/status/1241410035470786560, https://twitter.com/kann_news/status/1235630106938228736

ההגבלות והתגברות הלחץ לפתוח את ההר לעולים יהודים איים הווקף בבריונות שמחירה בריאות הציבור, לפתוח את כלל השערים להר ובכך הוצב איום על חייהם של רבבות אזרחים ותושבים מוסלמים ויהודים שמוחזקים כבני ערובה על ידי הווקף. לסיכום, למרות האיום הבריאותי הזועק הווקף מנצל כל הזדמנות על מנת לחתור תחת הריבונות הישראלית ולערער על השלטון הישראלי.

היבט נוסף ששווה להתעכב עליו הוא היבט הקדושה. רבות טוענים בפנינו כי הר הבית קדוש למוסלמים, מהווה מסגד ולכן יש להתחשב ברגשותיהם.

ראשית, אין התחשבות כלל ברגשות הצד היהודי בכל הנוגע להר הבית. למרות היותו המקום הכי קדוש לעם היהודי, רבות מושמץ הר הבית ומושמצים אלה שהר הבית חשוב להם. כך - מאפשרת משטרת ישראל השלכת פסולת ואשפה בלב הר הבית על-ידי הווקף המוסלמי³⁶, וכך מנגד, נצפים משחקים כדורגל, עורכים פיקניקים ומבזים את קדושת הר הבית פעמים רבות דווקא מן הצד המוסלמי ולעתים בהשתתפות פעילה של הווקף המוגדר על-ידי עצמו כ"שומר המקום הקדוש".³⁷

לדוגמה <https://www.youtube.com/watch?v=nMp7WEGcVSw>

36

לדוגמה https://www.youtube.com/watch?v=Yz_MmcYLqWk

37

הנחייה מטעם משרד ראש הממשלה, ותמוה הדבר שנבחר ציבור אסור בהגעה לשטח ריבוני בהחלטה שרירותית. אולם, גם אם נקבל את ההיגיון הקלוקל שבאיסור הנ"ל אנו מוצאים שתקנה זאת נאכפת אך ורק על חברי כנסת יהודים בעוד חברי כנסת מוסלמים כגון ח"כ אחמד טיבי עולים להר בהתרסה גלויהוללא עכבות.⁴² מן הצד השני על ח"כ לשעבר יהודה גליק נאסרה הכניסה להר-הבית⁴³, גליק אשר מציית לחוק בכל ביקוריו בהר הבית גם נעצר באחד מביקוריו האחרונים לאחר שסיים את כהונתו בגין "הליכה איטית" לטענת המשטרה.⁴⁴ אם זהו היחס של משטרת ישראל לנבכרי ציבור ניתן להבין מה היחס לעולה יהודי ממוצע.

ניסיון העבר הוכיח שגישה זאת מובילה להסלמה ולפגיעה בזכויות העולים היהודים בעוד שמדיניות הפוכה מובילה דווקא ליציבות ושקט. דוגמה בולטת היא החלטת השר לביטחון פנים דאז, ח"כ גלעד ארדן, להוציא את הארגונים מוראביטון ומוראביטאת, אל-מחוץ לחוק.⁴⁵ ארגונים אלה שילמו שכר לגברים ולנשים על מנת לעקוב אחרי קבוצות העולים היהודים ולתקוף אותם מילולית ופיסית. המטרה הייתה ברורה, צמצום הנוכחות היהודית והפעלת לחץ עקיף על ממשלת ישראל ועל משטרת ישראל בכך ש'מעלים את המחיר' של נוכחות יהודית בהר. עם הוצאתם מחוץ לחוק החלה המשטרה במעצרים של מארגני ההתפרעויות האלימות כנגד יהודים על רחבת ההר, הרחקות של חברי הארגונים ובאופן כללי החל גירוש חברי הארגונים מתוך מתחם ההר.⁴⁶ כתולדה של הדבר

נעבור לסקירה של התנהלות רשויות מדינת ישראל בהר הבית. הממשלה היא הכתובת אליה מפנים שוטרים רבים אשר מרבים להשליך את התנהלותה על פוליטיקאים³⁸. לטענת הגורמים במשטרה, קובעי המדיניות הם הפוליטיקאים אשר לטענת הגורמים מכתיבים את נהלי המשטרה המפלים על ההר. על כן סקירה של הרשויות בממשלה היא קריטית להבנת מצב ההר כיום. מן הזווית שלנו נציין כבר בשלב זה כי כל רשויות המדינה כושלות בנוגע להר-הבית.

באופן מסורתי משרדי הממשלה השונים מעבירים אחריות זה-אל-זה מכיוון שישנו פחד להכתיב מדיניות בנושא. הדבר הוביל לכך שאין גוף אחד המנהל את המדיניות בכל הנוגע להר-הבית, הדבר מגיע לכדי כך שבשנים האחרונות נכבדים ושרי ממשלה זרים מבקרים בארץ, עולים להר-הבית ומקבלים הדרכה רשמית של הווקף הירדני והרשות הפלסטינית.³⁹

כיום, משלל התבטאויות של נבכרי ציבור ותגובות לפניות שונות⁴⁰, עולה כי נושא הר הבית "הולאם" לטובת משרד רה"מ כמעט במלואו, כך שכיום גופים האמורים לתת מענה כל אחד בגזרתו בעניין אתר כה-חשוב כמו הר הבית, נמנעים מלעשות כן. הדבר כולל את עיריית ירושלים, משרד הדתות, ועוד.

המדיניות של ממשלת ישראל כלפי המימוש המעשי של הדמוקרטיה, נבכרי הציבור הישירים (חברי הכנסת) ראוייה גם היא לעיון. במשך תקופות ארוכות נאסר על נבכרי ציבור לבקר בהר-הבית.⁴¹ איסור זה מעורר שאלות בפני עצמו שכן הוא מהווה לרוב

38 כך לדוגמה בתשובה של משטרת ישראל בתגובה לפנייה של משרד עורכי דין בן-ארי בבקשה לתפילה מוסדרת בהר הבית: "משטרת ישראל פועלת במקום בהתאם להנחיות הדרג המדיני", 7.7.20.

39 למשל, ביקור נשיא צרפת בהר הבית בליווי הווקף הירדני, 22.1.20, <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5664448,00>, html

40 כך למשל במכתב שנשלח משר הדתות דאז, ח"כ אזולאי לארגון "המוקד" בו פרט כי "נושא הכניסה להר הבית מטופל ע"י משטרת ישראל ורה"מ בעצמו" (20.3.18).

41 <https://news.walla.co.il/item/3052460>

42 https://twitter.com/kann_news/status/1160447611138203649

43 <https://news.walla.co.il/item/3052460>

44 <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5679947,00.html>

45 <https://www.haaretz.co.il/news/politics/1.2777993>

46 לדוגמה <https://jcpa.org.il/article/%D7%A7%D7%9E%D7%A4%D7%99%D7%99%D7%9F-%D7%94%D7%A9%D7%97%D7%A8-%D7%94%D7%92%D7%93%D7%95%D7%9C-%D7%A9%D7%9C-%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%A1-%D7%95%D7%A4%D7%AA%D7%97-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%A8-%D7%94%D7%91>

איכות ביקורי היהודים והתיירים עלתה והפגנת ריבונות ישראלית במקום סייעה להשליט סדר ציבורי. למרות הדוגמה המעודדת לא היה המשך של מעשים נוספים בכיוון זה, וגישת הרשויות הישראליות כלפי הר-הבית עודנה רשלנית מזניחה ומפלה.

למרות שבג"ץ פסק בעשרות מקרים שקיימת זכות בסיסית ליהודים להתפלל בהר-הבית⁴⁷. מופיע לפתע במקרים אלה סייג של 'אפשרות ביטחונית', סייג שלא קיים במקרים דומים הנוגעים לאתרים דתיים אחרים. בעוד שבחברון, בנושא תפילה מוסלמית בקבר רות וישי, פסק בג"ץ שלמרות הסכנה בהתקיים תפילות בתוך מוצב צבאי באתר זכותם הבסיסית להתפלל (על אף שאזרחות המתפללים אינה ישראלית) וחובת כוחות הביטחון לאפשר תפילות בזמנים קבועים⁴⁸. בכל הנוגע להר-הבית זכות תפילה ליהודי איננה בסיסית שכן היא מסויגת. אפליה זאת פוגעת בעקרון השוויון בפני החוק וברעיון הבסיסי לפיו צדק לא כולל תגמול לאלים.

בנוגע לרשויות מדינת ישראל, נציין גם כי בשנת 2014 הוכנו במשרד הדתות ע"י השר נפתלי בנט תקנות המסדירות תפילת יהודים בהר הבית. התקנות לא יושמו מעולם.⁴⁹

לסיכום, ממשלת ישראל נוקטת במדיניות של הימנעות מעימות ושמירה על השקט המדומה גם במחיר ויתור על המשילות בהר-הבית.

47 למשל בג"ץ 3641/03, בג"צ 10450/07 ועוד.

48 <https://www.bhol.co.il/news/1051508>

49 תקנות השמירה על מהקומות הקדושים ליהודים (תפילת יהודים בהר הבית), התשע"ד 2014

לדוגמה, בית משפט צדק לא יכול לפסוק נגד תפילה יהודית בהר הבית באשר-היא, שכן הדבר סותר יסודות דמוקרטיים מהותיים. נושא זה ואפילו רבות אחרות בהר הבית כגון איסור תנועה, תפילה ומניעת חופש דת בהר מנוגדות לתפיסות יסוד של כל משטר דמוקרטי.

דו"ח זה מציג אמנם התקדמות מסוימת יחסית לשנים הראשונות שלאחר האינתיפאדה בהר הבית, אך הוא בעיקר מצביע על התנהלות של אפליה קשה, אי-שוויון זכויות בולט והיעדר ריבונות במקום הכי קדוש וחשוב ליהדות במדינת ישראל.

ניתן לומר בפה מלא שבהר הבית מתנהלת מדיניות האפליה כלפי אוכלוסיה מסוימת בשל דתה, בצורה הכי חמורה בכל מדינות המערב. אין אח ורע לתופעה זו ועליה להשתנות.

ההמלצות במקרה זה צריכות להיות מותאמות לבעלי התפקידים השונים באליטות השונות ובהנהגה של מדינת ישראל.

על נבחרי הציבור ומקבלי ההחלטות להגיע להבנה כפולה, במסגרתה יפנימו כי האפליה והפגיעה בזכויות האדם בהר הבית קשה מנשוא, אינה מתאימה לשנת 2020 תש"פ ועליהם לחתור לסיומה. הן באמצעות יצירת שוויון זכויות בין האוכלוסיות השונות בהר הבית (למשל, השוואות שעות הכניסה השונות להר הבית, ביטול איסור התפילה, ועוד ועוד), והן באמצעות יצירת איזור ריבוני תחת שליטה ישראלית אפקטיבית ואמיתית, שכן מצב זה יאפשר למדינת ישראל לא להיכנע לאיומי טרור והפחדות כפי שקורה כיום. מצב בו משטרה וגורמי רשויות החוק מגבילים ומשפילים אוכלוסיה שומרת חוק מסוימת רק בשל איומים באלימות של אוכלוסיה אחרת, הוא מצב מעוות ומסוכן שמעודד אנרכיה מוחלטת.

על אנשי אכיפת החוק, משטרת ישראל לדאוג לאכוף את חוקי מדינת ישראל ורק אותם, ולנהוג באפס סובלנות כלפי מפירי חוק ויוצרי אלימות שונים מהצד המוסלמי. המצב בו המשטרה יוצרת מערכת חוקים חלופית ונהלים שמגבילים את האוכלוסיה היהודית רק בשל דתה או המראה החיצוני שלה הוא מצב מעוות ופוגעני.

כל שכן המצב בו משטרת ישראל נכנעת לאיומי אלימות ואיומים בטרור.

על מערכת המשפט והאליטות השונות לאמץ את הצד של העולים היהודים להר הבית, הצד הנפגע והמושפל, ולעשות עימם צדק אמיתי - קרי ביטול האפליה הממסדית כלפי העולים להר הבית, הרדיפה וגזילת הזכויות.

דו"ח זה הופק בהשקעה רבה מטעם תנועת "סטודנטים למען הר הבית"
מבית "הקרן למורשת הר הבית".

נודה לתמיכתכם בפעילותנו

לתרומות:

בנק מזרחי טפחות (20), סניף 401, חשבון 277687

עבור "הקרן למורשת הר הבית", או באתר:

[/https://www.templeheritage.com](https://www.templeheritage.com)

